

Psykologtidningen Bokrecension

Ungas olika villkor

UNG PÅ 2000-TALET

Perspektiv på ungdomars vardag

Red: Soly Erlandsson & Emma Sorbring

Högskolan Väst, Trollhättan, Göteborg 2008

Bokens tekniska utformning ger omedelbart ett motstånd. Man kan inte bläddra och läsa annat än att man har en liten klämman som håller fast sidorna. Lars-Erik Bergs mjuka och poetiska inledning höjer sinnesstämningen omedelbart. Han skriver att i antologin utgår man från marken och uppehåller sig inte vid teoretiska spekulationer. Han bedömer att författarna med barnlig nyfikenhet på att vara unga i dag tillför ett nytt stadium i ungdomsforskningen.

Antologin är skriven av tolv forskare som representerar pedagogik, psykologi, sociologi och etnologi och redaktörerna är Soly Erlandsson och Emma Sorbring. Flera av författarna har också erfarenhet av att ha arbetat i den praktiska verksamheten. Den genomgående metoden är att man hämtat de ungas egna berättelser.

Texten är välstrukturerad och uppdelad på följande områden - att vara ung på skilda villkor, att testa gränser och skapa mening samt att vara olika utrustad för framtiden.

Internet och musik

Ungas olika villkor illustreras av berättelser kring läs- och skrivsvårigheter, erfarenhet av dövtolkar och muslimska flickors syn på äktenskap. Meningsskapande representeras av att risktagande kan ses både som hot och utveckling och tillämpas här på hur man använder internet och musik. Att unga är olika rustade för framtiden exemplifieras genom ungas olika syn på erfarenheten från gymnasiet och särskola.

Under ungdomstiden är identitetsbildningen central och skolans funktion och roll berörs i flera artiklar. Hur kan den unge förvalta och förädla de svårigheter han eller hon möter i skolans krav, såsom att alla ska förvärva läs- och skrivförmåga? Det egna förhållningssättet till läs- och skrivsvårigheter och hur de integreras i självbilden är präglad av hur omgivningen ställer krav och ger stöd.

Lärares betydelse

Lärares förståelse och tolkning kan bli avgörande såsom Rasmus berättar om specialläraren Birgitta, som följde honom i fem år och skapade ordning i det kaos skolan var för Rasmus. "Då hade jag suttit och ...då hade jag haft jättelångt hår och vaselin i håret, fett och så. Och jag hade skolkat och varit värsting. Fattades hon hade jag aldrig kommit så här långt". När Rebeccas lärare förstod hennes intresse för djur fokuserades läsinläringen just inom det området. Svårigheterna nyanserades och inverkade tydligt på Rebeccas identitetsbildning.

Självbild och särskola

Artikeln om självbilden hos ungdomar med särskolebakgrund tar upp den nya särskolegenerationens dilemma. Gruppen har under åren 1994 – 2006 utökats med 100 procent. Det är en mycket heterogen grupp med olika behov av stöd från samhället. Med det postmoderna samhällets individualisering förändras också förutsättningarna för denna grupp. Från att tidigare haft förutbestämda stödinsatser efter den obligatoriska skolgången till det fria valets möjligheter, samtidigt som stora begränsningar föreligger.

Slutsatsen i artikeln blir att det sociala identifikationsarbetet är en ständigt pågående process som präglas av samhörighet, tillhörighet eller avståndstagande. Den nya särskolegenerationen kännetecknas av multidimensionella identifikationer och eleverna måste förhålla sig både till den trygga omsorgsfyllda särskolevärlden och det mer kravfyllda och ovissa arbetslivet.

Musikens funktion

I artikeln om musikens betydelse för identitetsbildningen ställs också frågan: Hur kommer det sig att man har så hög ljudnivå på musiken när man ändå vet att det är skadligt?

En av de ungas förklaringar handlar om att förstärka upplevelsen av musiken: "...alltså själva ljudmattan kommer liksom och fångar en" eller "...ja, är det högt så kan du inte stå emot det". Den höga ljudvolymen har funktionen av att bryta igenom ett kroppspansar för att därigenom kunna släppa den egna kontrollen och det egna kritiska tänkandet löses upp och det omedvetna öppnas. Musikens funktion för unga människor kan ses både som ett övergångsobjekt från ungdom till vuxen och som ett kommunikationsmedel mellan människor – den skapar broar mellan människor och blir en del i identiteten.

Antologin ger en inblick i viktiga frågeställningar som unga människor har att hantera. Det är en angelägen läsning för psykologer i fält – verklighetsnära frågeställningar framställs konkret och ledtrådarna till det teoretiska området är rikliga för dem som så önskar.

Zelma Fors
Fil dr
Psykolog, psykoterapeut